

การจัดการเรียนรู้การอยู่ร่วมกันตามหลักสังคหวัตถุ 4

นักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านนาดีหนองไผ่ จังหวัดสกลนคร

LEARNING MANAGEMENT TO LIVE TOGETHER BASED ON THE FOUR SANGHAVATTHU OF STUDENTS AT CHUMCHONBANNADEE - NONGPHAI SCHOOL SAKHONNAKHON PROVINCE*

ธีระศักดิ์ เหลาแตว, ประยูร แสงใส

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

จตุพร อุตระศาสตร์

โรงเรียนพังโคนวิทยาคม จังหวัดสกลนคร

Teerasak Laotaew, Prayoon Saengsai

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, khonkean Campus, Thailand

Jatuporn Auttrasat

Pangkhon Wittayakhom School, Sakhonnakhon Province, Thailand

E-mail: teerasakton@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพทั่วไป เปรียบเทียบ แนวทางและข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนรู้การอยู่ร่วมกัน ตามหลักสังคหวัตถุ 4 นักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านนาดีหนองไผ่ จังหวัดสกลนคร การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธี การวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methodology Research) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยตามตารางซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan) จำนวน 128 คน

ผลการวิจัยพบว่า

การจัดการเรียนรู้การอยู่ร่วมกัน ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านนาดีหนองไผ่ จังหวัดสกลนคร โดยภาพรวมค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านสมานัตตตา 2) ด้านทาน 3) ด้านปิยวาจา และ 4) ด้านอติจริยา ตามลำดับ

*ได้รับบทความ: 19 มี.ค. 2563 แก้ไขบทความ: 20 พ.ค. 2563 ตอบรับตีพิมพ์: 30 มิ.ย. 2563

การวิเคราะห์เปรียบเทียบการจัดการเรียนรู้การอยู่ร่วมกันตามหลักสังคหวัตถุ 4 นักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านนาดีหนองไผ่ จังหวัดสกลนคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.23, S.D.=0.35$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านสมานัตตตา ($\bar{X} = 2.34, S.D.= 0.39$) ด้านทาน ($\bar{x} = 2.34, S.D.= 0.39$) รองลงมา คือ ด้านปิยวาจา ($\bar{X} = 2.28, S.D.=0.39$) และด้านอัตถจริยา ($\bar{x}= 1.96, S.D.=0.47$) เมื่อพิจารณาโดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับน้อยทุกด้าน และเมื่อพิจารณาโดยจำแนกตามระดับชั้น โดยการทดสอบค่า F โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวจำแนกตามระดับชั้น อาชีพของผู้ปกครอง และผลการเรียนของนักเรียน โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 พบว่า อยู่ในระดับน้อยทุกด้าน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ข้อเสนอแนะการจัดการเรียนรู้การอยู่ร่วมกัน ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ด้านทาน ด้านปิยวาจา ด้านอัตถจริยา และด้านสมานัตตตา ควรใช้วิธีการสอนแบบสถานการณ์จริง โดยครูผู้สอนควรทำกิจกรรมในแต่ละด้านให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริง

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้, การอยู่ร่วมกัน, สังคหวัตถุ 4

Abstract

The aims of this research were: to study the general conditions; to compare and present the ways of learning management for co-existence in accordance with IV Sangahavattu dhammas (*sangahavattu*, bases of social solidarity) of the students at Chumchonbannadee-Nongphai school, Sakonnakon province. This study was carried out by means of a mixed research methodology. For the qualitative research, the interview form and questionnaire were used to collect the data from 128 samples selected by Krejcie and Morgan method.

The research results were as follows:

1) The learning management for co-existence in accordance with IV Sangahavattu dhammas of the students at Chumchonbannadee-Nongphai school, Sakonnakon province was statistically rated at the least level in overall. All respectively studied aspects: 1) *samānattatā* (equality consisting in

impartiality); 2) *dāna* (giving); 3) *piyavācā* (kindly speech); 4) *atthacariyā* (useful conduct) were rated at the same level.

2) The comparative analysis of the learning management for co-existence in accordance with IV Sangahavatthu dhammas of the students at Chumchonbannadee-Nongphai school, Sakonnakon province revealed the low statistic score in overall ($\bar{X} = 2.23$, S.D.=0.35), all aspected ranked from the aspect of *samānattatā* ($\bar{X} = 2.34$, S.D.=0.39), *dāna* ($\bar{X} = 2.34$, S.D.=0.39), *piyavācā* ($\bar{X} = 2.28$, S.D.=0.39), *atthacariyā* ($\bar{X} = 1.96$, S.D.=0.47), *samānattatā* (equality consisting in impartiality) were rated at the same level. Classified by the class levels, tested by f-test in overall, there was no significant statistic difference at the level of .05. Classified by grades and parental occupations, the score was the same. This was inconsistent with the set hypothesis.

Keywords: learning management, Live Together, Four Sangahavatthu

บทนำ

การจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนา โดยจัดให้มีการเรียนการสอนในโรงเรียนและสถาบันการศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่ง เพื่อนำมาเป็นแนวทางการดำเนินชีวิต การอยู่ร่วมกันในสังคม ด้วยการหล่อหลอมคุณลักษณะที่พึงประสงค์โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางเพื่อให้เป็นสมาชิกที่ดีมีคุณภาพ และออกไปพัฒนาสังคมให้มีคุณธรรมจริยธรรมในอนาคต การที่จะปลูกฝังจริยธรรมให้กับเด็กนักเรียนเพื่อให้มีศีลธรรมอันดีงาม โดยกระบวนการทางการศึกษา ซึ่งในแต่ละสถาบันที่ทำหน้าที่ช่วยปลูกฝังเด็ก ไม่ว่าจะเป็นครอบครัว โรงเรียน หรือสังคม โดยทั่วไป ล้วนแต่มีลักษณะและวิธีการปลูกฝังจริยธรรมที่แตกต่างกันออกไป การจัดการศึกษาของไทยจะต้องมุ่งพัฒนาการจัดการเรียนการสอนด้านคุณธรรมจริยธรรมอย่างเร่งด่วน เท่าทันการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ เพื่อสามารถพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ให้เกิดผล เป็นการหาวิธีการและมาตรการพัฒนาผู้เรียนในเชิงรุกเพื่อรองรับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น โดยสร้างผู้เรียนให้มีเกราะป้องกันตนให้อยู่รอด และประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิต ทั้งความสำเร็จส่วนตัว ความสงบสุขของสังคมและสันติสุขของประเทศชาติโดยรวม

การที่เรามาอยู่ร่วมกันในสังคมนั้นต้องปฏิบัติตนอย่างไร จึงจะอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงสอนหลักธรรมในการดำเนินชีวิตในสังคมอย่างเป็นสุขนั้น คือ สังคหวัตถุ 4 เป็นหลักธรรมของการอยู่ร่วมกันในสังคมประกอบด้วย ทานคือการให้ ทั้ง

ทานที่ให้เป็นบุญที่เกิดกับใจ และทานที่ให้เป็นคุณที่ส่งผลดีต่อตน ปิยวาจา คือการพูดวาจาที่ไพเราะ ฟังแล้วเกิดความชื่นใจ อตถจริยา คือ ทำตนให้เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่นที่อยู่ร่วมกันในสังคม สมานัตตตา คือ วางตนให้เหมาะสมว่าตอนนี้เราอยู่ในฐานะใด หลักธรรม 4 ประการนี้เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวใจผู้คนในสังคมให้อยู่ร่วมกันอย่างสันติสืบต่อไป (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระไตรปิฎกภาษาไทย, ที.ปา. (ไทย) 11/210/170)

การนำหลักธรรมสังคหัตถ์มาใช้ในการอยู่ร่วมกัน จะทำให้เกิดความสันติสุข มนุษย์เราถ้าปฏิบัติตามหลักธรรมมาประยุกต์ใช้เพื่อจะให้อยู่ร่วมกันอย่างผาสุก ก็ต้องนำหลักธรรมที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของบุคคลอื่นไว้ให้ได้ การอยู่ร่วมกันของนักเรียนบางครั้งอาจมีปัญหา หรือการจับกลุ่มเฉพาะบุคคล ทำให้เกิดปัญหา เช่น ปัญหาการเรียนร่วม ปัญหาการคบหาที่คำนึงถึงฐานะ การคบหาตามอุปนิสัย เป็นต้น

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการจัดการเรียนรู้การอยู่ร่วมกันตามหลักสังคหัตถ์ 4 นักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านนาดีหนองไผ่ จังหวัดสกลนครต่อด้วยวิธีการถ่ายทอดหลักธรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน เพื่อเป็นแนวทางการศึกษาพัฒนาการจัดการเรียนรู้สาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา ให้สอดคล้องกับยุคปฏิรูปการศึกษาต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกัน ตามหลักสังคหัตถ์ 4 นักเรียนโรงเรียน ชุมชนบ้านนาดีหนองไผ่ จังหวัดสกลนคร
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนรู้การอยู่ร่วมกัน ด้านพฤติกรรม การแสดงออก ตามหลักสังคหัตถ์ 4 นักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านนาดีหนองไผ่ จังหวัดสกลนคร โดยจำแนกตามระดับชั้นของเรียน อาชีพผู้ปกครอง และผลการเรียนของนักเรียน
3. เพื่อศึกษาแนวทางและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้การอยู่ร่วมกัน ตามหลักสังคหัตถ์ 4 นักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านนาดีหนองไผ่ จังหวัดสกลนคร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธี การวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methodology Research) เป็นการผสมผสานวิธีการระหว่างวิทยาการวิจัยเชิงเชิงปริมาณ (Quantitative

Research) กับวิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Methodology Research) ด้วยการผสมในระดับข้อมูลเป็นการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลตามตัวแปรประชากรกลุ่มตัวอย่างและกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยบูรณาการข้อมูลคุณภาพนำไปสู่ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Research) และด้วยวิธีการทางสถิติ (Statistical Methods)

ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชุมชนบ้านนาดีหนองไผ่ จังหวัดสกลนคร ปีการศึกษา 2562 จำนวนทั้งหมด 180 คน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 128 คน โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามตารางเครซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) และสุ่มแบ่งชั้น Stratified Random Sampling และเทียบสัดส่วนจากประชากร ได้กลุ่มตัวอย่างในแต่ละกลุ่มย่อย โดยการสุ่มตัวอย่าง (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับฉลาก กลุ่มเป้าหมายได้แก่ ได้แก่ ผู้บริหาร จำนวน 1 คน ครูประจำชั้น จำนวน 3 คน กรรมการสถานศึกษา จำนวน 6 คนรวมจำนวนกลุ่มเป้าหมายทั้งสิ้น จำนวน 10 คน ได้มาแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ มี 3 ขั้นตอน คือ 1) แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม 2) แบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้การอยู่ร่วมกัน ตามหลักสังคหวัตถุ 4 นักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านนาดีหนองไผ่ จังหวัดสกลนคร 3) แบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อเสนอแนะ โดยสัมภาษณ์ผู้บริหาร ครูประจำชั้น กรรมการสถานศึกษา โดยสถิติที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) และสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics)

ผลการวิจัย

1. สภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม การจัดการเรียนรู้การอยู่ร่วมกัน ตามหลักสังคหวัตถุ 4 นักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านนาดีหนองไผ่ จังหวัดสกลนคร จำแนกตามระดับชั้นพบว่า ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 27.30 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 36.70 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 35.90 ส่วนอาชีพของผู้ปกครอง จำแนกเป็นอาชีพเกษตรกร จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 55.50 อาชีพรับจ้างทั่วไป จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 33.60 อาชีพข้าราชการ/พนักงานรัฐ จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 10.20 อาชีพอื่น ๆ คือ ค้าขาย จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ

ละ 0.80 และจำแนกตามผลการเรียนของนักเรียน ผลการเรียน 2.50 - 3.00 จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 39.10 ผลการเรียน 3.50 - 4.00 จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 19.50 ผลการเรียน 3.01 - 3.49 จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 16.40 ผลการเรียน 2.01 - 2.49 จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 15.60 ผลการเรียน 1.50 - 2.00 จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 9.40 ตามลำดับ

2. ระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้การอยู่ร่วมกัน ตามหลักสังคหวัตถุ 4 นักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านนาดีหนองไผ่ ทั้ง 4 ด้าน พบว่าการจัดการเรียนรู้การอยู่ร่วมกัน ตามหลักสังคหวัตถุ 4 นักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านนาดีหนองไผ่ จังหวัดสกลนคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.23, S.D.=0.35$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ยจากสูงที่สุดไปหาต่ำสุด ได้แก่ ด้านสมานัตตตา ($\bar{X} = 2.34, S.D.=0.39$) ด้านทาน ($\bar{X} = 2.34, S.D.=0.39$) รองลงมา คือ ด้านปิยวาจา ($\bar{X} = 2.28, S.D.=0.39$) และด้านอัตถจริยา ($\bar{X} = 1.96, S.D.=0.47$) เมื่อพิจารณาโดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับน้อยทุกด้าน

3. ข้อมูลเปรียบเทียบ การจัดการเรียนรู้การอยู่ร่วมกัน ตามหลักสังคหวัตถุ 4 นักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านนาดีหนองไผ่ จังหวัดสกลนคร จำแนกตามระดับชั้น, อาชีพของผู้ปกครอง และผลการเรียนของนักเรียน ระหว่างกลุ่ม พบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

4. แนวการจัดการเรียนรู้การอยู่ร่วมกัน ตามหลักสังคหวัตถุ 4 นักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านนาดีหนองไผ่ จังหวัดสกลนคร ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วย 4 ด้าน นำมาสรุปเป็นรายด้านดังนี้ สรุปว่า การจัดการเรียนรู้การอยู่ร่วมกัน ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ด้านทาน ในส่วนของการจัดการเรียนการสอนคุณครูควรใช้วิธีการสอน โดยแบ่งนักเรียนให้นั่งเป็นกลุ่มโดยจัดให้นักเรียนนั่งคละกันเพื่อให้นักเรียนช่วยเหลือกัน ด้านปิยวาจา ในส่วนของการจัดการเรียนการสอนคุณครูควรมีการอบรมสั่งสอนให้นักเรียนพูดจาสนทนาอย่างสุภาพให้คิดก่อนพูดไม่พูดจาหยาบคายไม่นินทา ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้มีการส่งเสริมให้นักเรียนพูดสุภาพและให้เกียรติซึ่งกันและกันอยู่เสมอ ด้านอัตถจริยา ในส่วนของการจัดการเรียนการสอนคุณครูใช้ควมมีการอบรมให้จัดกิจกรรมจิตอาสาบำเพ็ญประโยชน์ในชุมชน ให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ประพฤติปฏิบัติตนให้อยู่ในกฎระเบียบ สอดแทรกเรื่องมารยาทในการเข้าสังคม การอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น ด้านสมานัตตตา ในส่วนของการจัดการเรียนการสอนคุณครูใช้วิธีการ

จัดการเรียนรู้ ใช้วิธีการสอนแบบ แสดงบทบาทสมมติแล้วให้นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์ จาก การแสดงบทบาทสมมติ ด้านจาคะ ในส่วนการจัดการเรียนการสอนครูควรฝึกอบรมหรือ สอดแทรกความเป็นผู้ที่มีความเสมอต้นเสมอปลายแก่ผู้เรียนเพื่อให้ติดเป็นนิสัย ประพฤติ ปฏิบัติตนให้มีความสม่ำเสมอไม่ว่าจะเป็นการพูด การปฏิบัติตนเพื่อให้เรียนรู้ตามสภาพจริง

อภิปรายผลการวิจัย

1) ด้านทาน จากการศึกษพบว่า ระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการ เรียนรู้การอยู่ร่วมกัน ตามหลักสังคหวัตถุ 4 นักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านนาดีหนองไผ่ จัง หัดสกลนคร โดยภาพรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในค่าเฉลี่ยระดับน้อย ($\bar{X} = 2.34$, S.D.=0.39) ทั้งนี้ นักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษายังอยู่ในวัยเด็กยังมองไม่เห็นความสำคัญของ หลักสังคหวัตถุ 4 เท่าที่ควร ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระธนพร คุณสมปนโน (อาคะนิช) และคณะ (2561) ได้สรุปผลการวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการดำเนิน ชีวิตประจำวันของประชาชนบ้านศิลา ตำบลศิลา อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนต่อการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการดำเนิน ชีวิตประจำวันของประชาชนบ้านศิลา ตำบลศิลา อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น โดย ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า 1) ด้านทาน อยู่ในระดับมาก ที่สุด 2) ด้านปิยวาจา อยู่ในระดับมากที่สุด 3) ด้านอิตถจริยา อยู่ในระดับมากที่สุด 4) ด้าน สมานัตตทา อยู่ในระดับมากที่สุด และยังไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระสุนทร ธมมวโร (บุญคง) (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในชุมชนวัดหนองสนม จังหวัดระยอง พบว่า การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในชุมชนวัดหนองสนมจังหวัดระยอง มีการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 โดยรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าชุมชนวัดหนอง สนมมีการนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาใช้ในชุมชนวัดหนองสนมเป็นอย่างดีเมื่อแยกเป็นรายด้าน ด้านทาน ผลการวิจัยพบว่า อยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า ประชาชนในชุมชนวัดหนองสนม ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้เป็นอย่างดีด้านปิยวาจา พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า ประชาชนในชุมชนหนองสนมพูดจาด้วยถ้อยคำไพเราะเสมอ พูดให้กำลังใจ เพื่อนบ้าน ไม่ตำหนิ ด้านอิตถจริยา พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ประชาชนในชุมชน เป็นจิตอาสา สามารถช่วย เหลือชุมชนอื่น ๆ ได้ตลอดเวลา ความอนุเคราะห์แก่ผู้ยากไร้ ผู้ด้อยโอกาส เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ และผู้พิการ แบ่งปันความรู้ให้แก่เยาวชนในชุมชน คอย

ช่วยเหลือผู้อื่นเมื่อเขาเดือดร้อน และด้านสมานัตตตา พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าประชาชนในชุมชนวัดหนองสนมจังหวัดระยอง มีการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่องมีความประพฤติดีเสมอต้นเสมอปลาย ประชาชนยึดถือความถูกต้องเป็นธรรมในการอยู่ร่วมกันในชุมชน ปฏิบัติกับทุกคนในชุมชนอย่างเท่าเทียมกัน

2) ด้านปิยวาจา จากการศึกษาพบว่า ระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้การอยู่ร่วมกัน ตามหลักสังคหวัตถุ 4 นักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านนาดีหนองไผ่ จังหวัดสกลนคร โดยภาพรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในค่าเฉลี่ยระดับน้อย ($\bar{X} = 2.28$, $S.D.=0.39$) เนื่องจากนักเรียนยังขาดจริยธรรมในการพูดจา ทั้งนี้ นักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษา ยังอยู่ในวัยเด็กยังมองไม่เห็นความสำคัญของหลักสังคหวัตถุ 4 เท่าที่ควร ไม่สอดคล้องงานวิจัยของ ไพฑูรย์ ขุนอาสา (2532) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผู้บริหารกับการใช้สังคหวัตถุธรรม: ศึกษากรณีผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนยังมีความเข้าใจหลักสังคหวัตถุไม่ชัดเจนดี จึงไม่สามารถนำหลักสังคหวัตถุธรรมไปใช้ในการบริหารงานได้ครบถ้วนเต็มที่ ดังนั้น จึงควรส่งเสริมให้ผู้บริหารมีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมข้อนี้ให้ถูกต้องก่อนจึงจะสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้องครบถ้วนและก่อให้เกิดประโยชน์แก่การบริหารงานได้อย่างแท้จริง

3) ด้านอรรถจริยา จากการศึกษาพบว่า ระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้การอยู่ร่วมกัน ตามหลักสังคหวัตถุ 4 นักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านนาดีหนองไผ่ จังหวัดสกลนคร โดยภาพรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในค่าเฉลี่ยระดับน้อย ($\bar{X} = 1.96$, $S.D.=0.47$) ทั้งนี้ นักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษา ยังอยู่ในวัยเด็กยังมองไม่เห็นความสำคัญของหลักสังคหวัตถุ 4 เท่าที่ควร ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมานพ จิตตสวโร (เสื่อแก้ว) (2555) ได้วิจัยเรื่องความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาใช้ในการบริการประชาชนของอาสาสมัครกู้ภัยใต้เต็กเซียงตึ้ง จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัย พบว่า 1) ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาใช้ในการบริการประชาชนของอาสาสมัครกู้ภัยใต้เต็กเซียงตึ้ง จังหวัดนครศรีธรรมราชโดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านอรรถจริยามีค่าเฉลี่ยสูงสุดรองลงมาคือด้านสมานัตตตาและด้านปิยวาจามีค่าเฉลี่ยต่ำสุดตามลำดับเมื่อพิจารณาโดยจำแนกตามเพศอายุ ระดับการศึกษาและอาชีพพบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาใช้ในการบริการประชาชนของอาสาสมัคร

กัญญ์ใต้เต็กเซียงตึง จังหวัดนครศรีธรรมราชพบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 ส่วนประชาชนที่มีเพศอายุและอาชีพแตกต่างกันมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขการนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาใช้ในการบริการประชาชนของอาสาสมัครกัญญ์ใต้เต็กเซียงตึง จังหวัดนครศรีธรรมราชพบว่า มีปัญหาที่สำคัญได้แก่ อาสาสมัครกัญญ์ขาดความช่วยเหลือ ผู้บาดเจ็บ ผู้ป่วย ญาติและผู้อื่นอาสาสมัครกัญญ์ยังขาดวัตถุประสงค์ที่ทันสมัยในการขาดความช่วยเหลือเช่นเครื่องมือช่วยเหลือความปลอดภัยแก่ผู้เจ็บและญาติ มีข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาคืออาสาสมัครกัญญ์ควรให้ความช่วยเหลือผู้บาดเจ็บผู้ป่วยญาติและผู้อื่นด้วยวัตถุประสงค์ที่ทันสมัยเช่นเครื่องช่วยเหลือความปลอดภัยแก่ผู้เจ็บผู้ป่วย ญาติและผู้อื่น

4) ด้านสมานัตตา จากการศึกษาพบว่า ระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้การอยู่ร่วมกันตามหลักสังคหวัตถุ 4 นักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านนาดีหนองไผ่ จังหวัดสกลนคร โดยภาพรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในค่าเฉลี่ยระดับน้อย ($\bar{X} = 2.34, S.D.=0.39$) ทั้งนี้ นักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษายังอยู่ในวัยเด็กยังไม่เห็นความสำคัญของหลักสังคหวัตถุ 4 เท่าที่ควร ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ เปรมปวีร์ รักความชื่อ (2561) ได้ศึกษา เรื่อง การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี กลุ่ม 1 ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการวิจัยความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้นำชุมชนมีต่อ การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 โรงเรียนสังกัดองค์การบริหาร ส่วนจังหวัดนนทบุรี กลุ่ม 1 ภาพรวม ทุกด้าน อยู่ในระดับมาก คือ ด้านการวัดผลประเมินผลการเรียน ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการนิเทศการศึกษา

2. ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และ ผู้นำชุมชนที่มีอายุ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารงานวิชาการ ของชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ภาพรวม หาค่า (t-test) ปรากฏว่า ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการ สถานศึกษา และผู้นำชุมชน ที่เป็นชาย มีความคิดเห็น

ต่อการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของชุมชน ตามหลักสังคหวัตถุ 4 สูงกว่า ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษาและผู้นำชุมชนที่เป็นหญิง

3. ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของผู้บริหารและผู้นำชุมชนที่มี อายุ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการศึกษามีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารงานวิชาการของ ชุมชนตามหลักสังคห วัตถุ 4 โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี กลุ่ม 1 โดยภาพรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 รายด้าน มีด้านการวัดผล ประเมินผลการเรียน ผู้บริหารสถานศึกษา ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้นำชุมชนมี ความคิดเห็น แตกต่างกัน จึงทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ ด้วยวิธีของ Scheffe ปรากฏว่า ไม่แตกต่างกัน

4. แนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของชุมชน มีดังนี้

4.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการเอื้อเพื่อ อาหาร กลางวันแก่นักเรียน ร่วมมือพัฒนางานวิชาการ จัดหางบประมาณซื้อสื่ออุปกรณ์การ เรียนการสอนร่วมกับ สถานศึกษา

4.2 ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้อุ ชุมชนร่วมส่งเสริมคุณธรรมทุกด้านให้กับ นักเรียน และร่วมการสร้างความคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน

4.3 ด้านการวัดผลประเมินผลการเรียน ชุมชนมีส่วนร่วมในการวัดผลและ ประเมินผลการ เรียนรู้ของนักเรียนกับโรงเรียน

4.4 ด้านการนิเทศการศึกษา มีกิจกรรมสร้างภาวะความเป็นผู้นำตามระบอบการ ปกครอง ตามประชาธิปไตย มีความเสียสละ ช่วยเหลือผู้อื่นโดยยึดประโยชน์ส่วนรวม และ การวางตนเองเป็นกลาง รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

การจัดการเรียนรู้การอยู่ร่วมกัน ตามหลักสังคหวัตถุ 4 นักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้าน นาดีหนองไผ่ จังหวัดสกลนคร ได้แก่ 1) ด้านสมานัตตา 2) ด้านทาน 3) ด้าน ปิยวาจา และ 4) ด้านอิตถจริยา พบว่า นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยทุกด้าน ทั้งนี้เพราะเด็กนักเรียนยังไม่เห็นความสำคัญของหลักสังคหวัตถุ 4 ซึ่งอาจเกิดจากการอบรม ของครอบครัว สถานศึกษา สถาบันศาสนา และสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีบางประเด็นที่ครูผู้สอน เสนอแนะ คือ การจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้การอยู่ร่วมกัน ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ควรจัด

ให้ครูผู้สอนได้จัดการเรียนรู้แบบประยุกต์ในแต่ละรายวิชา รวมทั้งจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้ซึมซับหลักธรรมที่สอดคล้องกับสังคหวัตถุ 4 นอกจากนี้ยังเป็นคุณธรรมสำคัญในการปฏิบัติตนต่อบุคคลอื่นอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ โดยแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้กับการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ด้านหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาโรงเรียนในสังกัด

2) สถานศึกษาควรส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามหลักสังคหวัตถุ 4 กับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา (สพป.) สำนักงานพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (สพม.) และสถานศึกษาเอกชนด้วย

3) ควรจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่หลากหลายรอบด้าน โดยยึดหลักสังคหวัตถุ 4 ที่เหมาะสมเพื่อพัฒนาส่งเสริมการอยู่ร่วมกัน

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1) ครูและผู้บริหาร ควรมีการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม แสดงความคิดเห็น เชิญผู้มีประสบการณ์หรือผู้รู้ผู้เชี่ยวชาญตามหลักสังคหวัตถุ 4 มาถ่ายทอดความรู้หรือทักษะที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

2) ครูผู้สอนควรจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เพิ่มเติมสื่อเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันตามหลักสังคหวัตถุ 4 โดยพื้นฐานความรู้และวัยของผู้เรียน ซึ่งให้เทคนิค สามารถอธิบายเหตุการณ์หรือใช้สื่อที่เหมาะสม เพื่อให้สามารถเข้าใจในเนื้อหาได้ง่ายยิ่งขึ้นและหลากหลาย

3. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาวิจัยในเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้การอยู่ร่วมกัน ตามหลักสังคหวัตถุ 4 โรงเรียนในสังกัดอื่น ๆ

2) ควรศึกษาวิจัยปัจจัยที่มีผลสัมฤทธิ์ต่อการจัดการเรียนรู้การอยู่ร่วมกัน ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา (สพป.) สำนักงานพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (สพม.) และเอกชน

เอกสารอ้างอิง

- เปรมปวีร์ รักความซื่อ. (2561). การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี กลุ่ม 1. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระชนพร คุณสมปนโน (อาคะนิช) และคณะ. (2561). การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการดำเนินชีวิตประจำวันของประชาชนบ้านศิลา ตำบลศิลา อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น. วิทยารัฐศาสตรบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมานพ จิตตสัโร (เสื่อแก้ว). (2555). ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาใช้ในการบริการประชาชนของอาสาสมัครกู้ภัยใต้ใต้เชียงใหม่ จังหวัดนครศรีธรรมราช. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระสุนทร ธมมวโร (บุญคง). (2560). การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในชุมชนวัดหนองสนม จังหวัดระยอง. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ไพฑูรย์ ขุนอาสา. (2532). ผู้บริหารกับการใช้สังคหวัตถุธรรม: ศึกษากรณีผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.